

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Mevrouw mr. J.J.M. Uitermark
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 25 februari 2025

betreft Jaarverslag van de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman

ons kenmerk 175990U

Geachte mevrouw Uitermark,

De leden van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief d.d. 24 oktober 2024 waarmee u, mede namens de staatssecretaris van Jeugd, Preventie en Sport, reageert op het jaarverslag van de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman.¹ De leden van de fracties van de **BBB** en **GroenLinks-PvdA** hebben hierover enkele vragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

In de kabinetsreactie op de jaarverslagen lezen de leden: 'De ombudsmannen hebben gelijk als zij stellen dat veel problemen van burgers niet worden voorkomen of opgelost met alleen nieuwe wetten en regels. Met een gedragsverandering kan bovendien meteen worden begonnen. Dit wetsvoorstel brengt het algemeen bestuursrecht hiermee in lijn, onder meer met voorschriften die gericht zijn op een meer informele bejegening en het bevorderen van persoonlijk contact.'. In aanvulling hierop zet de regering in op een fundamentele omslag in de werkwijze van de rijksdienst en de decentrale overheden en op het vergroten van het lerend vermogen van de overheid. Er wordt dan ook een stevige impuls gegeven aan ambtelijk vakmanschap, onder meer door te investeren in een verplichte opleiding voor **alle** ambtenaren. Hoeveel geld is hiervoor gereserveerd? Wat is de inhoud van de verplichte opleiding? Wat is de sanctie als de verplichte opleiding niet wordt gevolgd? Verwacht u met een verplichte opleiding een cultuuromslag te realiseren? Graag ontvangen deze leden een toelichting.

U geeft aan dat mantelzorg naast een uitkering vergemakkelijkt moet worden. Het wetsvoorstel hier toe is ingediend bij de Tweede Kamer. Is hierin ook aandacht voor de voordeurdelersregeling? Zo nee, bent u bereid de mogelijkheid van het afschaffen van deze regeling te onderzoeken?

Het is belangrijk dat de positie van personen die onder de Participatiewet vallen in adviesraden dan wel cliëntenraden goed is geborgd en dat zij ook daadwerkelijk inspraak hebben op de

¹ Kamerstukken I 2024/25, 36521, A.

datum 25 februari 2025

ons kenmerk 175990U

blad 2

beleidsvorming en uitvoering. Dit is vastgelegd in artikel 47 van de Participatiewet. Met name in kleine gemeenten is dit een probleem. Bent u bereid dit artikel extra onder de aandacht te brengen bij gemeenten en gemeenteraden en hen zo nodig te ondersteunen bij de invulling?

Het staat decentrale overheden vrij om in hun verordening te benoemen dat zij kinderen en jongeren betrekken bij beleids- en besluitvorming en op welke manier zij dat waarborgen. De precieze invulling van de participatieverordening is een decentrale verantwoordelijkheid. Daarom is in het wetsvoorstel niet de verplichting opgenomen bepaalde doelgroepen, zoals kinderen en jongeren, afzonderlijk te noemen in de verordening. Om gemeenten goed te ondersteunen bij het invullen van jeugdparticipatie wordt in 2024 in samenwerking met de VNG en de Nationale Jeugdraad (NJR) een handreiking jeugdparticipatie gemaakt, in samenwerking met Save the Children Nederland, Unicef Nederland en de Kinderombudsman. Is die handreiking inmiddels gereed? Kunt u deze Kamer een exemplaar doen toekomen? Ontvangen de gemeenten ook extra middelen om invulling te geven aan jeugdparticipatie? Zo nee, waarom niet?

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie willen naar aanleiding van de jaarverslagen van de ombudsmannen 2023 en de reactie van de minister hierop over een tweetal onderwerpen vragen stellen, te weten: 1) de reactie op de door de ombudsman gesignaleerde problemen in de asielketen en 2) de relatie met leerpunten uit de zelfevaluatie van de Eerste Kamer naar aanleiding van de werkgroep toeslagenaffaire.

Er is door de ombudsmannen in 2023 gezamenlijk onderzoek gedaan naar de knelpunten binnen de asielketen, met specifieke aandacht voor de impact op kinderen. In de jaarverslagen wordt uiteraard aan dit rapport "*De crisis voorbij: naar een menswaardige opvang van asielzoekers vanuit mensenkinderrechtelijk perspectieven*" gerefereerd.

De reactie van de regering op de gesignaleerde structurele knelpunten luidt als volgt: "*Het kabinet deelt de zorgen van de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman, zoals weergegeven in De crisis voorbij, over het grote tekort aan passende opvangplekken in de asielketen en de achterstanden bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) bij de behandeling van asielaanvragen. Sinds augustus 2021 worden asielzoekers in Nederland ook opgevangen op noodopvanglocaties vanwege een tekort aan plaatsen in reguliere asielzoekerscentra. Aanhoudende tekorten in de zomer van 2022 leidden, in samenwerking met gemeenten en veiligheidsregio's, tot het aanvullend realiseren van crisisonoodopvanglocaties, die tot op de dag vandaag worden ingezet. Door veel partijen wordt hard gewerkt om zo spoedig mogelijk terug te keren naar een situatie waar het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) beschikt over voldoende reguliere en duurzaam inzetbare opvangcapaciteit van voldoende kwaliteit. Deze druk op de opvang wordt ook gevoeld in de opvang voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Er ligt nog steeds een grote uitdaging voor het COA en Nidos om voldoende (kleinschalige) opvangplekken en begeleiding voor deze groep te realiseren. De mogelijkheden voor deze jongeren om zich te kunnen ontwikkelen zijn niet overal gewaarborgd. Dit is uitermate zorgwekkend. Alle inzet is erop gericht om zo snel mogelijk verbetering in de opvangsituatie van deze groep aan te brengen. Over heel 2023 is het de IND, dankzij de inzet van diverse maatregelen, gelukt om meer zaken te beslissen dan eerder was voorzien door de IND. Desondanks is dit niet voldoende om de*

datum 25 februari 2025

ons kenmerk 175990U

blad 3

voorraden weg te werken en de doorlooptijden significant te verkorten. Daarom beziet de IND welke aanvullende maatregelen nodig zijn."

Over deze reactie hebben de leden de volgende vragen. Welke rol vervult u, volgens uw eigen opinie, in het vinden van werkende en werkbare oplossingen voor de gesignaleerde knelpunten in de asielketen? Graag uw antwoord voorzien van een deugdelijke onderbouwing. In de reactie wordt verwezen dat "door veel partijen hard gewerkt wordt om ...". Ziet u zich als een van die partijen? Graag een onderbouwing van dit standpunt. Wat is volgens u "voldoende reguliere en duurzaam inzetbare opvangcapaciteit"? Op basis van welke ramingen? Aan welke concrete maatregelen wordt gewerkt om de wachttijden voor asielzoekers te verkorten en de daarmee samenhangende onzekerheid te verminderen? Welke concrete maatregelen worden genomen om de situatie van kinderen te verbeteren? Hoe verhoudt dit zich het standpunt van het kabinet tot adviezen van de Raad van State dat de recent voorgestelde asielaanpak de wachttijden verder laten oplopen? Hoe verhoudt de reactie van de regering op de jaarverslagen van de ombudsmannen waarin wordt gesteld "dat alle inzet erop gericht is om verbetering aan te brengen" zich tot het recente voorstel van minister Keijzer om de voorrangpositie bij het toewijzen van statushouders bij huisvesting van sociale huurwoningen te schrappen? Wat is volgens u het effect van deze wetsaanpassing op de grote tekorten in de opvangcapaciteit?

In het jaarverslag van de ombudsmannen is tevens grote bezorgdheid te lezen over de kwaliteit van de opvangfaciliteiten, die niet voldoen aan een menswaardige opvang, met name als het gaat om de opvang van kwetsbare groepen, zoals kinderen. U zegt te investeren in de kwaliteit van opvangfaciliteiten met speciale aandacht voor kwetsbare groepen zoals kinderen. Kunt u aangeven waar u in investeert, hoeveel u hierin investeert, hoe u dit vormgeeft? De leden zien graag een feitelijke onderbouwing van deze stellingname tegemoet. Ook schrijft u dat u streeft naar een veilige en zorgzame omgeving voor asielzoekers. Hoe waarborgt u dat de opvangfaciliteiten voldoen aan de specifieke behoeften van kwetsbare groepen, zoals kinderen, en welke stappen onderneemt u om de kwaliteit van de opvang te verbeteren?

In het jaarverslag wordt benadrukt dat asielzoekers, en vooral kinderen, vaak beperkte toegang hebben tot onderwijs en zorg, wat hun integratie en ontwikkeling belemmert. De leden lezen dat de regering werkt aan het verbeteren van de toegang tot onderwijs en zorg voor asielzoekers, met name voor kinderen, om hun integratie en ontwikkeling te bevorderen. Welke initiatieven neemt u om de toegang tot onderwijs en zorg voor asielzoekers, en met name voor kinderen, te verbeteren en te versnellen? Hoe geeft u dit vorm? Welke investeringen worden hiervoor gedaan? Ook schrijft u dat er initiatieven worden genomen om de toegang tot deze voorzieningen te versnellen. Welke initiatieven gaat dit dan over? Hoe gaat u dit versnellen? Hoe verhoudt zich dat tot het personeelstekort en de door deze regering voorgenomen budgetkorting?

In het jaarverslag is er veel kritiek op de gebrekkige communicatie en informatievoorziening richting asielzoekers, wat leidt tot verwarring en frustratie. In de kabinetsreactie lezen deze leden dat er wordt gewerkt aan het verbeteren van de communicatie en informatievoorziening richting asielzoekers, zodat zij beter geïnformeerd zijn over hun rechten en de procedures. Wat doet u concreet om de communicatie en informatievoorziening richting asielzoekers te verbeteren, zodat zij beter geïnformeerd zijn over hun rechten en de procedures? Hoe verhoudt zich dit tot de bezuinigingen op

datum 25 februari 2025

ons kenmerk 175990U

blad 4

Vluchtelingenwerk Nederland? Bent u het met de leden eens dat dit contrair is aan het standpunt van de regering in reactie op de jaarverslagen van de Ombudsmannen?

In de jaarverslagen wordt gepleit voor een betere samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen, zoals de IND, COA en gemeenten, om de asielprocedure te versnellen en te verbeteren. De regering zegt in te zetten op een betere samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen in de asielketen om de procedures efficiënter en menswaardiger te laten verlopen. Welke stappen onderneemt u om de samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen in de asielketen te versterken, zodat de procedures efficiënter en menswaardiger verlopen? Graag ontvangen de leden een onderbouwing met concrete feiten. Hoe verhouden de voorgenomen bezuinigingen in de asielketen zich tot hetgeen in de kabinetsreactie wordt gesteld over de problemen en oplossingen in de asielketen? Graag een toelichting op uw antwoord. Kunt u in uw antwoord daarbij ook graag ingaan op de voorgenomen bezuinigingen op Vluchtelingenwerk Nederland?

In het rapport² van de werkgroep zelfevaluatie naar aanleiding van de toeslagenaffaire (2003–2019), wordt het belang van de signalerende rol van de Nationale ombudsman besproken en een vroegtijdige opvolging van deze signalen. Hoe beoordeelt u de zorgwekkende signalen van de Ombudsmannen over de knelpunten in de asielketen in relatie tot de conclusies over het destijds niet tijdig oppakken van signalen? Kan er volgens u iets geleerd worden van de toeslagenaffaire voor de situatie in de asielketen? Zo ja, welke leerpunten ziet u en zo nee, waarom niet? Meer in algemene zin: ziet u kansen om ervoor te zorgen dat rapporten en aanbevelingen van de Nationale ombudsman systematisch worden geïntegreerd in het wetgevingsproces? Zo ja, welke kansen ziet u en zo nee, waarom niet?

Tot slot adviseert de Kinderombudsman om voortaan bij wetgeving de kinderrechtentoets te gebruiken om het makkelijker te maken om beleid, wet- en regelgeving te toetsen aan het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind. Bent u bereid om bij wetgeving in de asielketen deze kinderrechtentoets te verrichten en de Kamer hierover actie te informeren? Zo ja, hoe gaat u dit vormgeven en zo nee, waarom niet?

De leden van de commissie voor Binnenlandse Zaken zien met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangen deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

I.M. Lagas MDR

Voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken

² Kamerstukken I 2021/22, CXLVIII, A.